

Luonnonsuojelulain uudistaminen uhanalaisten luontotyyppien näkökulmasta

Kaisa J. Raatikainen, FT
Jyväskylän yliopisto, **JYU.Wisdom**

Luontotyyppin määritelmä

- *Rajattavissa oleva maa- tai vesialue, jolla vallitsevat samankaltaiset ympäristöolot sekä luonteenomainen kasvi- ja eläinlajisto (3§)*
- Ekologiassa vastaava käsite on ekosysteemi
 - yhtenäisellä alueella elävien, toisiinsa vuorovaikutussuhteessa olevien eliöiden ja elottoman ympäristön muodostama kokonaisuus
- Koska luontotyyppien suojelu kohdentuu luonnon elollisiin ja elottomiin tekijöihin kokonaisuutena, se on erittäin tehokas keino turvata luonnon monimuotoisuutta.

Luontotyyppien uhanalaisuus

- Suomen luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa mukana 388 luontotyyppiä (Kontula & Raunio 2018)
- Lähes puolet Suomen luontotyypeistä on uhanalaisia (48 %).
- Yli puolella kaikista luontotyypeistä tila heikkenee entisestään (56 %).

Uhanalaisten "top-4":

- 100 % perinnebiotoopeista
- 76 % metsäluontotyypeistä
- 58 % Itämeren rannikon luontotyypeistä
- 54 % suoluontotyypeistä

...on uhanalaisia.

Luontotyyppien suojelu

- Luontotyyppien suojelua on tarpeen tehostaa.
- Suunnitelmallisesti toteutettu luontotyyppien suojelu edistää merkittävästi myös lajisuojelua.
 - Seurantatieto
 - Tietojärjestelmät
 - Suojelusuunnittelu
- Luontotyyppien suojelu edellyttää järjestelmäajatteluun perustuvaa, ekologisia kokonaisuuksia painottavaa näkökulmaa.
 - Ekosysteemilähestymistapa: maa-alueiden, vesistöjen ja elollisten luonnonvarojen integroitu hoito, joka edistää niiden suojelua ja kestäväää käyttöä tasavertaisesti (CBD)
- Yksi tapa suojella ei sovi kaikille luontotyypeille, koska ne eroavat ekologiaaltaan ja uhkiltaan.

Kolme esimerkkiä luontotyyppisuojelun haasteista

Pienet virtavedet

- Uoma ja valuma-alue yhtä ekologista kokonaisuutta
- Veden ja rantametsän kytkökset monimuotoisuudelle tärkeitä
- Ihmistoiminta heikentää ekologisesti tärkeitä yhteyksiä ja virtavesien laatua elinympäristöinä
- Vesilain luontotyyppisuojelun laajentaminen positiivista

Perinnebiotoopit

- Sosioekologisia kokonaisuuksia
- Ihmistoiminta (luonnonhoito) ylläpitää luonnon monimuotoisuutta
- Häviämiskorkea, pinta-alaa vähän jäljellä, tärkeitä elinympäristöjä uhanalaisille lajeille
- LS-lakiluonnos merkittävä edistysaskel perinnebiotooppien suojelulle

Metsät

- Tärkein uhanalaisten lajien elinympäristö
- Toiseksi eniten uhanalaisia luontotyyppisiä
- Pinta-alallisesti laajin luontotyyppiryhmä
- Luontoarvojen ja luonnonvarojen ristiriidat ilmenevät maankäytön konflikteissa
- Metsälaki ↔ LS-laki ↔ vesilaki: ei kokonaisuudistusta

Katsaus pykäliin 1/2

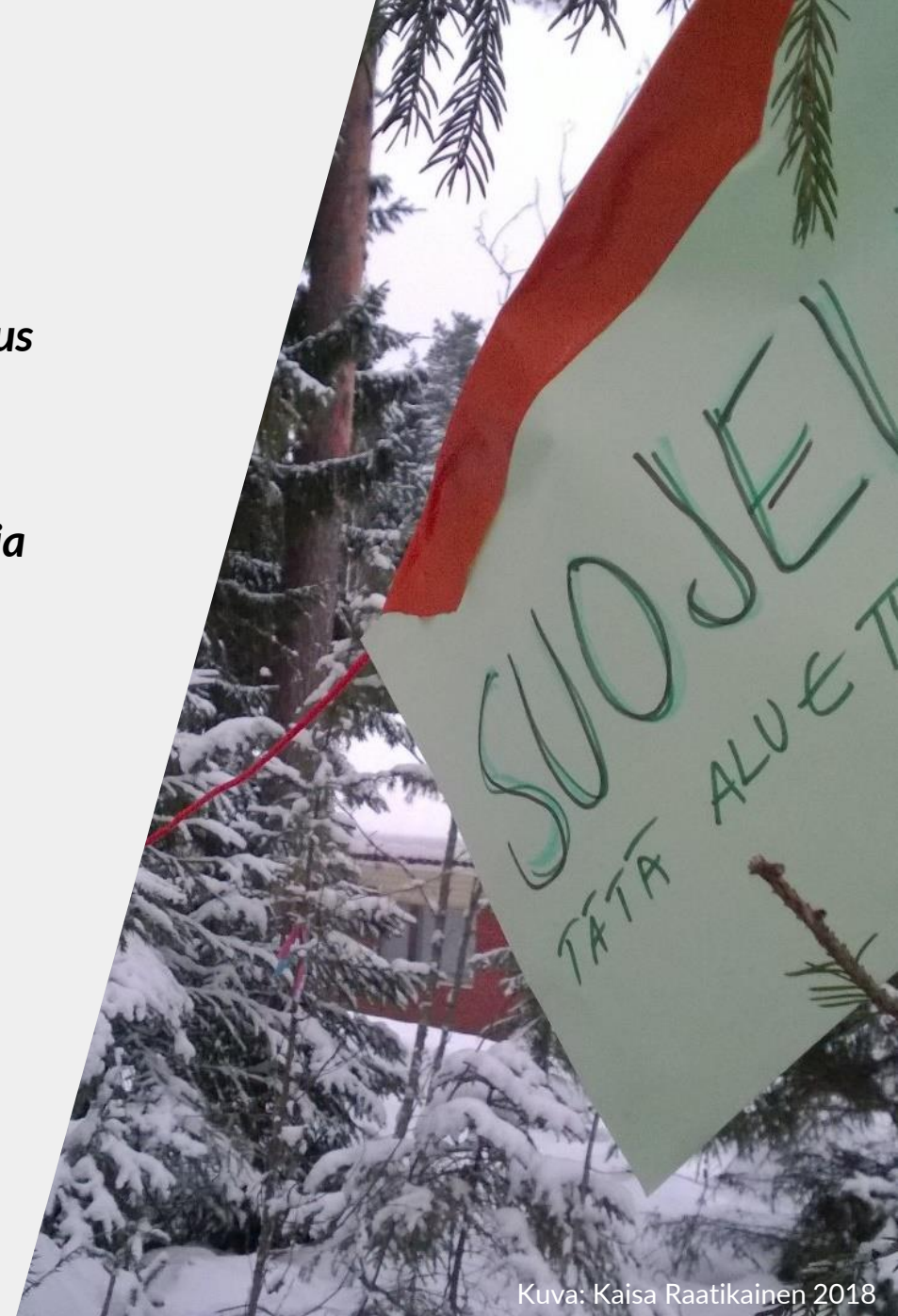
- LS-lain uudistus tuo monia parannuksia luontotyyppisuojaan.
- **Uhanalaiset luontotyytit** (64§): huomioonottovelvoite (65§) luonteeltaan informatiivinen, parantaa listattujen luontotyyppien asemaa esim. kaavoituksessa muttei velvoita suojelutoimiin.
- **Suojellut luontotyytit** (66§): esiintymien rajaukset käytössä jo nyt, listaa laajennetaan 13 luontotyyppiin. Vahva ja yksiselitteinen suojelukeino, mutta hallinnollisesti raskas.
- **Tiukasti suojellut luontotyytit** (67§): tehokas keino, kohteena kaksi erittäin harvinaista ja uhanalaista luontotyyppiä.
- Poikkeuslupa mahdollinen suojeltujen ja tiukasti suojeltujen luontotyyppien kohdalla (68§).

Katsaus pykäliin 2/2

- ***Luonnon monimuotoisuuden suojeluun ja hoitoon tarkoitettu avustus ja tuki*** (20§, 21§) tukevat merkittäväällä tavalla ennallistamista ja luonnonhoitoa.
- ***Vapaaehtoisen ekologisen kompensaation hyvittävät toimenpiteet ja suojeluhyvitys*** (101§, 102§) tuovat mahdollisesti parannusta heikentyneiden luontotyyppien tilaan sekä lisäävät suojeltua pinta-alaa erityisesti niillä luontotyypeillä, joihin kohdistuu suuria maankäyttöpaineita.
- ***Luonnonsuojelualueen perustamisen edellytyksissä*** (43§) huomioidaan uhanalaisen luontotyyppin esiintyminen ja suotuisan suojelutason säilyttäminen tai saavuttaminen.

Kokonaiskuva

- LS-lain uudistamisen ehdotukset ovat ***oikeansuuntaisia ja parantavat uhanalaisten luontotyyppien oikeudellista asemaa.***
- Ongelmaksi jää se, että ***uhanalaisiin luontotyypeihin liittyvä maankäytön sääntely jatkossakin pirstoutuu useaan eri lakiin***, joissa luontotyyppien painoarvo on vähäinen (erit. metsälaki, vesilaki, maankäyttö- ja rakennuslaki, ympäristönsuojelulaki, kaivoslaki, maa-aineslaki).
 - Kaavoitus ja ympäristöluvitukset avainasemassa
 - Luontovahingon määritelmä (3§) huomioi jatkossakin luontotyypeistä vain luontodirektiivin luontotyyppit
- Paljon riippuu ***muun lainsäädännön soveltamisesta*** ja toisaalta niistä ***resursseista***, joilla uutta LS-lakia pannaan käytäntöön.

